

دفن گریبایدوف در کلیسای تادئوس و بارتوقیمئوس

در تهران قدیم، به کلیسای تادئوس و بارتوقیمئوس، کلیسای طاپووس هم می گفتند و در کتابهای قدیمی تر، این کلیسا با این نام ثبت شده است. کلیسای تادئوس و بارتوقیمئوس، قدیمی ترین کلیسای پایتخت در حوالی گذر ایلیچی قرار داشت و بعد از واقعه حمله به سفارت روسیه و کشته شدن گریبایدوف، سفیر روسیه، گریبایدوف و برخی از اعضای سفارت در این کلیسا دفن شدند. عباس عربی، تاریخ پژوه، در این باره می گوید: «جنازه گریبایدوف بعد از مدتی به روسیه تزاری (در حال حاضر گرجستان) منتقل شد. در کلیسای تادئوس و بارتوقیمئوس به غیر از برخی اعضای سفارت روسیه، برخی چهره های ادبی و علمی آن دوره نیز مدفون هستند. چارلز اسکات، فرزند والتر اسکات، نویسنده مشهور بریتانیایی (والتر اسکات پدر رمان تاریخی در بریتانیا است)، چارلز آلیسون، دیپلمات بریتانیایی، داوید مگر دچیان داوید پاناس، پزشک دربار فتحعلی شاه و محمدشاه، از جمله مدفونان در این کلیسا هستند. با شکل گیری محله دولت و توسعه شهر تهران در قالب حصار ناصری، به تدریج از اهمیت این دو کلیسا کاسته شد. آرامنه از اواخر دوره قاجار به تدریج از محله سنگلج (محل کلیسای سورپ گنورگ) و محله بازار حضرتی (محل کلیسای تادئوس و بارتوقیمئوس) مهاجرت کردند و به محله حسن آباد و خیابان سی تیر رفتند. اگر چه از سکونت آرامنه در تهران سال های بسیاری می گذرد اما تا اوایل دهه ۲۰ شمسی خلیفه گری مستقل نداشتند و زیر نظر خلیفه گری اصفهان بودند. این بود که خلیفه گری آرامنه تهران هم در کلیسای مریم مقدس سی تیر راه اندازی شد.» عربی، با استناد به نوشته های محمد تقی مصطفی، در کتاب «آثار تاریخی طهران، اماکن متبرکه» می گوید: «بنای کلیسای تادئوس و بارتوقیمئوس قدیمی تر از گنورگ است. در آن

دوره بین اهالی سنگلج و چاله میدان رقابت بوده و این رقابت به آرامنه هم منتقل شد تا جایی که آرامنه تصمیم گرفتند نمازخانه (مادور) را در جوار دروازه قزوین عتیق به کلیسایی مجلل تبدیل کنند. برای همین کلیسای سورپ گنورگ ساخته شد.»

انجمن های

محلی آرامنه در محله ها

آرامنه تهران با توجه به فعالیت های فرهنگی و ورزشی و اجتماعی شان نیازمند راه اندازی یک شبکه اجتماعی و ارتباطی بودند. چاره این کار تشکیل انجمن های محلی، مذهبی و صنفی بود تا زنجیره پیوند آرامنه در میان محله های مختلف به بهانه ای فراهم شود. ایساک یونانسیان، پژوهشگر تاریخ و فرهنگ آرامنه ایران و قفقاز اطلاعات خوبی درباره انجمن های محلی و صنفی که پرچمدار آن انجمن های بانوان بود در اختیارمان می گذارد.

خیریه بانوان ارمنی

مهر سال ۱۲۸۴، انجمن خیریه بانوان ارمنی تهران شکل گرفت. هدف از راه اندازی این انجمن که این روزها با ۱۸ سالگی گذاشته است، کمک مالی به خانواده های نیازمند، کودکان یتیم، زنان بیوه و از کار افتادگان و مواردی از این دست بود. این انجمن در حال حاضر هم با مؤسسات و نهادهای دولتی و غیر دولتی مانند سازمان بهزیستی، وزارت کشور، شهرداری، شورایی محلی و ... همکاری می کند. نشانی: خیابان بهار شیراز، کوچه لواسانی

یادگار ماندگار آرامنه در ورزش

کوچه نوبهار که امکانات بهتری داشت منتقل شد. سال ۱۳۵۳ نیز با توسعه فعالیت های ورزشی باشگاه آرات، این باشگاه صاحب ورزشگاهی در محله آرات شد که از نیم قرن پیش تاکنون محل برگزاری فعالیت های فرهنگی و ورزشی، استعدادیابی و پرورش و تربیت استعداد های ورزشی آرامنه تهران است. این مجموعه تاکنون میزبان چندین دوره بازی های سالانه المپیک آرامنه کشور، ده ها دوره مسابقات بازی های بین مدارس آرامنه تهران و ... بوده است.

آرامنه تهران در قدیم، در توسعه ورزش پایتخت نیز نقش مهمی داشتند. باشگاه فرهنگی ورزشی آرات یادگار ماندگار آنهاست که در طول چند دهه چهره های ورزشی سرشناس بسیاری را از محله های پایتخت شناسایی و به ورزش کشور معرفی کرد. اگر اکنون ورزشگاه آرات در محله آرات تهران هنوز محل اجتماع آرامنه و میزبان برگزاری مسابقات ورزشی و فعالیت های فرهنگی متعدد است، برای رسیدن به این نقطه مسیری پر فراز و نشیب از سر گذرانده. برای بررسی تاریخچه و هویت باشگاه آرات باید به سال های پایانی پهلوی اول سفر کنیم؛ زمانی که قانون منع آموزش زبان ارمنی و فعالیت مستقل مدارس آرامنه در تهران اجرا شد. علیرضا زمانی، تهران پژوه، می گوید: «این قانون می گفت همه اقلیت های دینی باید در مدارس که زبان فارسی تنها زبان رسمی آن است ثبت نام کنند. بر این اساس در مدارس آرامنه نیز آموزش زبان ارمنی در این دوره ممنوع شد. اینجا بود که آرامنه تهران برای حفظ زبان و هویت خود سراغ تشکیل انجمن های کوچک رفتند و باشگاه بزرگ آرات نیز کمی بعد از دل همین انجمن های کوچک شکل گرفت.» در آغاز پهلوی دوم مدارس آرامنه دوباره مجوز فعالیت دریافت کردند و در کنار انجمن ها به کار خود ادامه دادند. در دهه ۲۰ انجمنی به نام انجمن فرهنگی جوانان ارمنی شکل گرفت و دست در دست چند انجمن کوچک دیگر هسته اولیه باشگاه آرات را شکل داد. زمانی، ادامه می دهد: «این انجمن فعالیت خود را در ساختمانی کوچک در خیابان سی تیر با صد عضو آغاز کرد. یک سال بعد به انجمن جوانان ارمنی تغییر نام داد و سپس از ادغام با چند انجمن دیگر در سال ۱۳۳۳ منجر به شکل گیری باشگاه فرهنگی ورزشی آرات شد.»

سال ۱۳۳۲ به دلیل گسترش فعالیت های فرهنگی، هنری و ورزشی باشگاه آرات و در نتیجه کمبود فضا، محل این باشگاه به ساختمانی دیگر در خیابان جمهوری،

افزایش توان

علمی و فنی مهندسان

سال ۱۳۶۴ بود که توماس توماسیان تاجر و نیکوکار ارمنی بانی شکل گیری انجمن مهندسان ارمنی ایران شد. این انجمن با هدف انتقال دانش و تجربه و همچنین افزایش آموخته های مهندسان با توجه به علم روز شکل گرفت. برگزاری جلسات سخنرانی، میزگرد و کارگاه های آموزشی در زمینه مباحث علمی و فنی از مهم ترین فعالیت های این انجمن ۳۸ ساله است. نشانی: خیابان جمهوری، خیابان، میرزا کوچک خان، محوطه کلیسای مریم مقدس

یک تجربه برای معلمان

یکی از شبکه های اجتماعی پر مخاطب آرامنه در تهران انجمن معلمان ارمنی است. این انجمن سال ۱۳۵۸ با هدف انتقال تازه های دانش و آموزش میان آموزگاران نسل قدیم و جدید شکل گرفت. انتقال تازه های آموزش، آشنایی معلمان با رویکردهای آموزشی و شیوه های جدید تدریس و ارتباطات برای اجرای سخنرانی ها و همایش ها از مهم ترین برنامه های این انجمن برای آموزگاران ارمنی است.

